

LE TOURISTE BULGARE. — DER BULGARISCHE TOURIST.
СПИСАНИЕ ЗА ТУРИЗЪМЪ И ПРИРОДООПИСАНИЕ.

Редакторъ: СТ. ИВ. ПОПЛУКОВЪ.

излиза мѣсечно (освѣтнъ юлий и августъ). Струва за нечленове годишно 2 лева, за членове — 1 л., въ странство — 2.50 франка.

Всичко се изпраща: София, «Българско Туристско Дружество».

Год. X.

София, октомврий 1911 г.

Брой 8.

Ст. Ив. Поплуковъ.

Бждащата ни дѣятелность.

1. Туристиката и държавата.

Въ миналия брой азъ изтъкнахъ, че досегашната дѣятелность на дружество се е ограничила само въ пропагандиране туристката идея, у насъ, главно планинарството, като си е служило главно съ излетитѣ и списанието. Сега вече, слѣдъ десетъ годишното си сѣществувание, когато вече сѣ създадени всички условия за усиляване своята дѣятелность, та да може да се постави и у насъ туристкото дѣло въ онова положение, въ каквото то се намира въ други страни, не може вече да се задоволяваме само съ досегашната си дѣйность. Ако ние съумѣхме да разкриемъ прѣдъ нашето общество красотитѣ що криятъ у себе си нашитѣ планини и възбудихме у тѣхъ желание да ги видятъ, то сега вече ни прѣдстой да направимъ по достѣпни тия красоти за всички, а така сѣщо, да създадемъ и удобства на тѣхнитѣ посетители. Туристкото удоволствие не трѣбва да бжде въ сѣщото врѣме и мѣчение. Наистина, мнозина казватъ, че въ мѣката е удоволствието, но азъ не сподѣлямъ този възгледъ, защото, удоволствие отъ мѣката може би да се полу-

чава само въ послѣдствие, а въ даденъ моментъ, мжката си е мжка. За хора калени въ борбитѣ съ природнитѣ стихии, е безразлично, при екскурзиитѣ си изъ балканитѣ, кждѣ ще тръшнатъ измореното си тѣло. Но за хора по възискателни къмъ себе си, сж необходими и извѣстни удобства, до колкото, разбира се, е възможно да се говори за удобства въ планинскитѣ висини. Но не е само това. За да може да се използва напълно единъ излетъ, често се явява нужда щото туриста да прѣживѣе по дълго врѣме посрѣдъ посетенитѣ красоти. А какъ може той да прѣживѣе тамъ по дълго, когато нѣма възможность да на прави това. Мнозина туристи, напимѣръ, сж ходили до Мусалла и сж се връщали, безъ да могатъ да се насладятъ отъ ония красиви изгледи, които се откриватъ отъ върха, защото Мусалла е билъ въ мъгли. Ако тамъ имаше хижа, кждѣто излетниците да се подслонятъ, тѣ могатъ дочака хубаво врѣме и видягъ онова за което сж отишли. Азъ зная чужденци които сж ходили на Мусалла, и разочаравани сж се връщали, защото не сж могли да използватъ излета тоже по причина на мъгла.

Но не е въпроса само за насъ. Врѣме е вече да рекламираме нашитѣ природни красоти и въ чужбина, та да привлечемъ вниманието на чужденцитѣ и къмъ българскитѣ природни красоти. Но чужденеца пжтува само за удоволствие, безъ да се мжчи, съ всички удобства. А какви удобства ще имъ дадемъ? Да, трѣбва ние да се стремимъ да се създадатъ всички ония удобства които ги има другадѣ. Ето, при реализирането тия наши цѣли се срѣща най-голѣма мжчнотия, защото за това се изискватъ средства. Ала, каквито и мжчнотии да се срѣщатъ въ това отношение, дружеството е длъжно да ги прѣодолѣе, защото иначе, то, ако не е обречено на загинване, обречено е на застой. Не може да се тжпче се на едно мѣсто, а трѣбва да се върви напрѣдъ. Наистина, нѣкои клонове въ досегашната си дѣятелность сж се помъчили, до колкото срѣдствата имъ сж позволявали, да направятъ малки улеснения на туриститѣ, като сж поставяли показалци за мѣстноститѣ, нѣкои вече пристѣпватъ и къмъ правене хижи, но това е незначително по отношение онова що има да се върши въ тази посока. Съ посочването тѣзи дѣятелность на нѣкои клонове азъ искамъ да изтъкна, че има желание у лицата които стоятъ на чело на клоноветѣ, да работятъ въ това направление, но не могатъ по нѣмане срѣдства. Да, това е най-голѣмата прѣчка въ нашата дѣятелность. Какъ да се снабдимъ съ срѣдства? До сега главно, ако не и единствено, клоноветѣ сж разполагали само съ сумитѣ добити отъ членски вноски и отъ разни забавления. Сумитѣ получени по тоя начинъ, обаче, не сж достатѣчни за удовлетворение всички нараснали нужди на дружеството, защото числото на членоветѣ е още незначително. Па, колкото и да е голѣмо числото на членоветѣ, пакъ съ тѣхнитѣ вноски не може дружеството реализира всико каквото му прѣдстой.

Така е било съ всички туристски дружества другадѣ. Цѣлитѣ които прѣслѣдва нашето дружество не сж лични, тѣ сж обществени, и като така, длѣжни сж всички обществени учрѣждения, да ни се притечатъ на помощъ. Ако до сега всички учрѣждения които сж могли да ни бждатъ полезни, не сж ни се притичали на помощъ, вината е въ самитѣ насъ. Трѣбва да признаемъ, че нашата скромностъ въ това отношение е отивала до прѣстѣпностъ по отношение на дѣлото. Скромността си нѣма мѣстото, когато се касае за общо благо. Нашето дружество безшумно до сега е работило, но то трѣбва да вдигне шумъ около себе си, не празенъ шумъ, а шумъ основателенъ, за да гучуятъ ония, които трѣбва да му се притечатъ на помощъ. Нашето дружество има доста голѣмъ активъ, за да има право да иска помощъ. На всѣкъжде другадѣ, държавата и всички институти дѣйноста на които се намира въ свръзка съ туристиката, се притичатъ на помощъ на туристкитѣ здружавания, като ги субсидирватъ съ значителни суми. А у насъ, до сега държавата нищо не е направила за да подпомогне нашето дѣло въ изпълнение на своитѣ цѣли. Врѣме е вече да се обърнемъ къмъ държавата за помощъ и настоячиво да искаме това. У насъ, при тази апатия на хората къмъ здружавания отъ подобенъ родъ, държавата трѣбва да имъ бжде най-голѣмата помагачка. Не веднажъ въ нашето списание е съобщавано, какви жертви сж правили и правятъ другитѣ държави за поощрение на туристиката, та нѣма нужда сега да ги изброяваме — тѣ сж извѣстни всѣкому. Но не само държавата е отъ която трѣбва да искаме подкрѣпа, това трѣбва да направятъ клоноветѣ и отъ окржжитѣ и отъ общинскитѣ съвѣти. Защото, дѣйноста на клоната има значение за окржга и общината кждѣто той дѣйствува. Изисква се само, отъ страна на клоната, едно настойчиво искане и умѣло излагане цѣлитѣ които нашето дружество прѣслѣдва и какво сж направили подобни дружества въ чужбина, та да заставатъ тия институти да дадатъ своята подкрѣпа. Трѣбва слѣдователно, нашето дружество вече да направи заслужилия шумъ около себе си и да привлече къмъ страната си всички ония институти, държавни и обществени, които могатъ да му подпомогнатъ въ реализиране на своитѣ цѣли. Дѣйствува ли се така, мисля, че ще може поскоро дружеството да реализира крайнитѣ свои цѣли, отъ колкото, ако се чака само отъ членскитѣ вноски и забавления да направи то това.

Откриване паметника на Алеко Константиновъ въ Свищовъ.

На 8 т. м. вечерята съ бързия варненски влакъ отпътувахъ, заедно съ други софиянци които тоже отиваха за откриване паметника на Алеко, за Свищовъ. На гара Плѣвенъ се качи при насъ делегата на Плѣвенския клонъ отъ туристическото д-во г. Ник. Василевъ, учителъ. На 9 заранята, въ 7 часа, стигнахме въ Свищовъ. Въ 9 часа се отслужи панахида въ Катедралната църква. Слѣдъ свършването на панахидата се образува импозантно шествие, което начало съ духовенството и при звуковетъ на музиката, която свиреше „Колъ Славенъ“, се отправи за къмъ градската градина, въ горния край на която гиздаво се издига бюста — паметникъ на „нешастния щастливецъ.“

При паметника се отслужи молебенъ отъ духовенството, слѣдъ свършването на който, прѣдседателя на „комитета за въздигане на паметника — бюстъ на Алеко Константиновъ“ г. Апостолъ Николовъ, съ нѣколко думи, очерта дѣйността на комитета и прѣдаде паметника на грижитъ на общинското управление. На г. Николаева отговори кмета на Свищовъ г. Атанасъ Велевъ, който, като изказа благодарността си на комитета за неговата увѣнчана съ успѣхъ дѣйность, даде тържествено обѣщание, че ще пази паметника въздигнатъ въ честь на съгражданина му Алеко, гордостъ не сомо на града Свищовъ, но на цѣла България. Слѣдъ тоя церимониялъ г-на кмета ме помоли, въ качеството ми делегатъ на туристическото д-во, да поднеса донесения по случая вѣнецъ, най-хубавиятъ отъ всичкитъ вѣнци които се поднесоха. При полагане вѣнца произнесохъ слѣднитъ нѣколко думи:

Почитаеми свищовски граждани и гражданки,

Щастливъ се считамъ, че менъ се падна честта да бѣда тълкувателъ на чувствата на почитъ и признателность на българскитъ туристи къмъ апостола на туристиката и планинарството у насъ, покойниятъ вашъ съгражданинъ Алеко Константиновъ.

Въ 1895 год. въ живота на Алеко става единъ прѣломъ, когато творецътъ на Бай Ганя отъ кабинетенъ писателъ се обръща на обществень дѣецъ, проповѣдникъ на нови идеи, неназрѣли тогава още у насъ. Въ онова врѣме, когато всички дѣйствия и стрѣмления на българина бѣха устрѣмени къмъ придобиване на повече и повече материалини блага, Алеко силно се провикна: абе българино, какво правишь, „не о хлѣбъ единимъ житъ будетъ чловѣкъ“.

Стана Алеко проповѣдникъ на нови идеи. Той гордо се изправяше срѣщу всички ония българи които обиждаха България и българитъ и имъ говорѣше: господа, не обиждайте българитъ, необиждайте България, елате съ менъ да ви запозная съ България и съ българитъ и когато вий ги опознаете, вий неможете да не ги обичате. Елате да видите хубавата българска природа, за да се убѣдите, че не само Тиролъ и Швейцария сж надарени съ природни хубости. И поведе Алеко цѣлъ народъ. На 15 Августъ 1895 г. на Черни Врѣхъ на Витоша

се изкачиха 215 души — това бѣше невѣроятнo но фактъ — пише по тоя случай покойния Алеко. Това като че бѣше прѣломъ въ душата на българската интелигенция, която почна да навиква да оставя празничень день душнитѣ градове и мръсни кафенета и да излиза всрѣдъ майка природа, да я изучава и да ѝ се наслаждава. Основаното въ 1895 год. отъ Алека туристическо д-во, за жалость, неможа дълго да вирѣе. Посѣтото сѣме, обаче, падна на добра почва. Слѣдъ 5 год. въ 1900 год., се поднови Бѣлг. Туристическо д-во, което, като, мощень и добръ закрѣпналь джбъ, пусна клонове въ много градове. Туристическото д-во въ память на туриста Алеко е наименовало Соф. си клонъ на името му. Поклонъ прѣдъ паметъта на Алеко. Слѣдъ менъ говориха и положиha вѣнеци: г. Др. Манчевъ, отъ групата „Почитатели на Алеко Константиновъ въ гр. София“, единъ учителъ отъ свещ. търговска гимназия, една ученичка отъ свещ. дѣвическа гимназия. Учителя И. Ивановъ говори за Алеко като общественъ дѣецъ и писателъ. Въ 12¹/₂ часа на обѣдъ събралото се множество, цѣлиятъ почти градъ, се разотиде за да се събере наново въ 1 часа на една внушителна манифестация отъ паметника до родната къща на незабравимия покойникъ, сега основно училище носяще името на Алеко. Тукъ произнесе прѣкрасна рѣчь адвоката хр. Ивановъ. Вечерьта въ градския театъръ се даде Алекова вечеръ, участници въ която бѣха и нѣколко добри сили отъ София, почитатели на човѣка и писателя Алеко. На другия день, 10 октомврий, разгледахъ града, срѣцахъ се съ приятели съ които размѣнихъ мисли по възобновяване туристическото д-во въ Свищовъ и, на възражението на нѣкои песимисти, че около Свищовъ и близо до него нѣма планини, убѣждавахъ ги, и то съ аргумента, че д-во може да си зададе и археологическа цѣль, тъй като Свищовъ и околността му, особено мѣстността „Стѣкленъ“ прѣдставляватъ достатъченъ археологически интересъ. Въ 9¹/₂ часа вечеръта, заедно съ групата „почитатели на Алеко отъ София“, радушно изпратени отъ любезния въ всѣко отношение кметъ на града Свищовъ, потеглихме за София съ най-добри спомени и впечатления за достойнитѣ съграждани на веселия Алеко.

Д. Ганевъ.

Годишни отчети на клоноветъ.

Търновският клонъ „Трапезица“.

Прѣгледващецъ дѣйността на клона ни „Трапезица“ отъ Б. Т. Д. прѣзъ изтеклата отчетна 1910—1911 година, съ която той привърши своята десетъ-годишнина отъ сѣществването си, можемъ да бждемъ доста задоволени. Съ това не искаме да кажемъ, че всичко що сме желали е станало, че всички наши проекти сж дошли до изпълнение — не, но отъ симпатиитѣ съ които се ползува дружеството ни въ обществото и отъ материалнитѣ и морални помощи, що намира въ меродавнитѣ въ страната ни кржгове, кара ни да мислимъ, че то върви напредъ въ полето на българската туристика, както това ще видите отъ слѣдния ни годишенъ отчетъ.

Отъ началото на туристичната 1910 г. до днесъ сж заседавали въ настоятелството ни: прѣдседателъ *Георги С. Козаровъ*, архитектъ-прѣдприемачъ, подпрѣдседателъ *Леонъ Филипъ* — кондукторъ, секретаръ *Ив. Г. Коларовъ* — подсекретаръ въ град. община, касиеръ *Ст. Атанасовъ* — секретаръ въ прокурорството, домакинъ и уредникъ на спалнитѣ *К. Воденчаровъ* — прогимназиаленъ учителъ, съ съвѣтниците: *Мих. Ив. Заяковъ* — адвокатъ, *Г. Ганчевъ* — нотариусъ, *П. К. Гжбевъ* — гимназиаленъ учителъ, при ревизора капитанъ *Молловъ*.

Прѣзъ отчетното врѣме сж се състояли 3 общи и 14 настоятелствени събрания. Въ заседанията на тия събрания е разисквано и работено по постройката на туристката хижа и уреждането на годишния балъ. Въ архивата сж получени и изпратени 31 входящи и 96 изходящи писма. Прѣзъ годината сж обявени 14 официални излети, отъ които сж се състояли 9, а останалитѣ не, поради лошо врѣме. Вънѣ отъ тия, прѣдприемани сж пѣшкомъ, или по трена, много частни излети, състоящи се отъ по нѣколко излетници-другари. Отъ състоялитѣ се официални излети за споменуване сж: 1) На 25 мартъ 1910 г. до Гор. Орѣховица — с. Калтинецъ и обратно; 2) По случай годишния съборъ на туристката организация, излетъ до г. София и обратно; 3) На 25 юлий с. г. до манастиря „Св. Троица; 4) На 31 юлий, 1 и 2 августъ с. г. до г. Тръвна—Плячковици—Кръстецъ—Бъзовецъ (върхъ на балкана) и обратно; 5) На 15 августъ с. г. до манастиря „Св. Богородица“ при с. Арбанаси—Силифоръ и обратно; 6) На 21 и 22 августъ с. г. до „Килифарския манастиръ“ и обратно; 7) Прѣзъ септемврий до гр. Лѣсковецъ, по случай освѣтяването знамето на мѣстното градинарско дружество; 8) На до гр. Елена — върха „Чумерна“; 9) На 18—22 февруарий н. г. до гр. София и обратно. Повечето отъ излетитѣ сж ръководени отъ подпрѣдседателя Леонъ Филипъ. На 6 ноемврий м. г. дружеството устрои въ локала си „сѣмейна срѣща“, съ участието на повече отъ 80 туристи; успѣхътъ бѣ голѣмъ.

До 4 Априль 1910 г. клонътъ ни е ималъ 136 члена, отъ които 114 мъже и 22 жени. Прѣзъ отчетното врѣме сж записани 70 нови члена, отъ които 49 мъже и 21 жени, а сж напустили, било по при-

чина напускане града ни като чиновници, или отписани 39 души, отъ които, 27 мъже и 12 жени, слѣдователно, тая година клонѣтъ ни има 31 новозаписани членове. Общото число на членоетѣ до днесъ е 167 человекъ, отъ които 136 мъже и 31 жени, 2 почетни и 1 благодѣтеленъ членове. Прѣзъ годината сж се поминали: Архитектъ А. Джангозовъ и учителката Г-ца Драганова.

Дружеството, както винаги, и тая лѣтна ваканция поддържа своитѣ безплатни ученишки спални. Макаръ лѣглата имъ и да не бѣха увеличени, тѣ прѣзъ кжсото ваканционно врѣме бѣха посѣтени отъ 59 человекъ, ползующецъ се всѣки съ поняколко прѣнощувания, а именно: 15 ученика отъ разнитѣ краища на отечеството ни, 1 студентъ, 28 члена отъ Килифарското юнашко дружество, 1 инженеръ-чехъ отъ Прага и 14 ученици отъ Русия. Постоянитѣ запитвания отъ ученици, особено прѣзъ пролѣтъта, за ползуване отъ спалнитѣ ни, посочватъ на ползата отъ тѣхъ и нуждата отъ издържката прѣзъ цѣлата година. Отъ друга страна, интересенъ е факта, че високия ни гостъ-чехъ намѣри лѣглата въ спалнитѣ ни по-чисти отъ тия въ търновскитѣ хотели.

Както споменахме, прѣзъ послѣдната отчетна година настоятелството ни повечето врѣме употреби за намиране срѣдства и начини за по-скорошното осъществяване въжделената мечта — построяване туристка хижа съ спални и локаль на „Хисаря.“ За цѣлата то устрои балъ въ читалището „Надежда“, съ успѣхъ не бивалъ до сега. То има бруто приходъ 1032 лв., а чистъ приносъ за хижата 587.60 лв. 2) издѣйствува отъ търн. окр. съвѣтъ отпускането на 1000 лв. 3) сжщо отъ търнов. град. община 100 лв. 4) отъ почетния си прѣдседател — Негово Величество Царя 500 лв. 5) отъ видинския общедостѣпенъ театъръ 100 лв. 6) отъ държавата строителния материалъ отъ кжщата на Ив. Мариновъ при мжж. гимназия въ Търново, 7) отъ туристи граждани — частъ тухли, керемиди, пари и пр. Тѣй шото, за сега за постройката на хижата клонѣтъ ни разполага съ 2930.75 лв. — суми по бюджетъ и помощи отъ Негово Величество Царя. Обаче, въ тая сума не влизатъ подарѣцитѣ и намирашитѣ се на разположение на дружеството материали: керемиди, тухли, помощта отъ окр. съвѣтъ 1000 лв. и възможнитѣ помощи отъ търновцитѣ, живущи вънъ и вътрѣ Търново, къмъ които има изпратени специални печатани покани. Библиотеката си е сжщата както миналата година. Клонѣтъ ни е отъ ново абониранъ на туристкитѣ списания: нѣмското „Der Tourist“, чехското „Časopis Českých turistů“, руското „Кавказки горни клубъ“ и българскитѣ: „Български туристъ“, „Родина“ и мѣстния в. „Правда“. Всички сж изложени за четене въ дружествения локаль-бирария на М. х. Петковъ — Търново. Къмъ печатнитѣ си издания, тая година дружеството прибави 1000 екз. пощенски карти съ изгледъ „VIII туристки съборъ при развалинитѣ на Никюпъ. Поради общитѣ грижи за постройката на хижата, въпроса за печатането на рекламното табло на Търново и околнастъта му, е врѣменно изоставенъ. Поставиха се табла по всички исторични старини въ Търново. Като свършваме отчета на дѣлата си прѣзъ годината, позволете ни, драги туристи, да Ви изра-

зимъ нашата искрена благодарностъ за довѣрието съ което ни удостоихте като настоятелство прѣзъ изтеклата отчетна година, а заедно съ това, осмѣляваме се да изкажемъ благодарността си на всички господа и учрѣждения, които съ помощта си спомогнаха за по-бързото осъществяване постройката на туристка хижа, на „Царевецъ“.

Ето и доклада на касиера по положението на касата :

Прѣди да изложа положението на касата, считамъ да обърна вниманието на членоветѣ върху слѣдното : констатирано е, че прѣзъ отчетната година записването на нови членове става много на бързо. Безъ да се изучи лицето желае ли да се запише за членъ, прѣдставя се и се приема отъ настоятелството и не слѣдъ много сжщото лице се отказва.

За да не се създава работа на настоятелството да приема и послѣ да заличава такива членове, прѣдлагамъ, приемането на нови членове да става само, ако има писмено заявление отъ лицето, което желае да стане членъ и слѣдъ това, пкъкъ да се спазватъ нарѣдитѣ на чл. 7 отъ нашия уставъ.

Като средства за издържане на дружеството сж биле : 1) членски вноски, 2) приходи отъ балове и театри, 3) помощи отъ Н. В. Царя, 4) помощи отъ търнов. град. община, 5) отъ продажбата на пжтеводители, ученически пжтувания, карти на окръга и картички и 6) помощи отъ членоветѣ.

Отъ направения балансъ се вижда, че дружеството прѣзъ отчетната година има приходъ 2755·60 лева, разходъ 977·70 лева, или чистъ приходъ 1777·90 лева, които сж притурени къмъ сумата 1152·75 лева наслѣдени отъ бившето настоятелство.

Отъ бившето настоятелство сме приели 1152·75 лева, които споменахъ по-горѣ (1115·65 лв. въ спестов. каса и 37·10 ст. на лице). прибавете прихода прѣзъ тази година 2755·60 дава 3908·35 лева изваденъ разхода 977·70 лева, оставатъ 2930·75, която сума днесъ има дружеството и въ която не влизатъ 1000-та лева отпуснати отъ Търнов. Постоянна комисия, понеже не сж постъпили още въ касата ; разнитѣ помощи записани въ позива и не събрани и членскитѣ вноски, които има да се събиратъ за миналата година и които оставатъ недобори на бждащото настоятелство.

Миналогодишното общо събрание на 4 IV 910 г. е приело бюджетъ, който ще Ви прочета по-долу и ще го съпоставя съ дѣйствителния, който се изпълни прѣзъ течение на годината, като се постарая да Ви обясня разликата отъ какво произлиза.

Бюджетътъ за 1910—1911 г. въ сравнение съ дѣйствителния за сжщата година и бюджетопроекти за 1911—1912 год. сж :

№ по редъ	Наименование на прихода и разхода	Бюджетъ за 1910—1911		Дѣйстви- тельный бюджетъ за 1910—1911		Проекто- бюджетъ за 1911—1912		ЗАБѢЛКА
		лева	ст.	лева	ст.	лева	ст.	
Приходъ								
1	Отъ членски вносики { недобори . . .	150	—	191	50	271	—	
	{ редовни . . .	700	—	537	50	909	—	
2	„ значки и записнина	20	—	160	—	140	—	
3	„ балъ	100	—	587	60	200	—	
4	Помощи отъ фонда „Хижа“ отъ Н. В. Царя, частни лица и учрѣждения . . .	700	—	882	85	1000	—	
5	Помощи отъ залѣсяване	100	—	—	—	—	—	
6	Отъ продажба на пжтеводители . . .	150	—	240	90	200	—	
7	„ „ „ уч. пжтувания	15	—	22	25	20	—	
8	„ разни постѣпления	32	25	133	—	29	25	
9	Останали отъ миналата година . . .	1152	75	—	—	2930	75	
	Всичко	3120	—	2775	60	5700	—	
Разходъ								
10	Приносъ къмъ цен. каса и абонаметъ .	200	—	161	30	380	—	
11	За значки	20	—	152	30	140	—	
12	„ насърдчение излети и турист. . .	150	—	135	20	150	—	
13	„ степенди на ученици	50	—	—	—	50	—	
14	„ пейки и залѣсяване	140	—	5	—	100	—	
15	„ поддържане спални и постав. зн. .	70	—	13	—	20	—	
16	„ барометръ	200	—	—	—	—	—	
17	„ бинокль	200	—	—	—	—	—	
18	„ канцеларски разноски	20	—	15	50	20	—	
19	„ дружественъ слуга	180	—	165	—	180	—	
20	„ постройка на „Хижа“	1000	—	161	55	4000	—	
21	„ печатани дипломи, сказки и ма- гически фенери	200	—	—	—	200	—	
22	За разноски на двама делегати . . .	40	—	40	—	80	—	
23	Непрѣвиденъ фондъ	100	—	90	05	280	—	
24	За рекламно табло	450	—	—	—	—	—	
25	„ напечатани исторически карти . .	100	—	37	80	100	—	
	Всичко	3120	—	977	70	5700	—	

Отъ всичко горѣизложено може да се заключи, че нашето дру-
жество разполага достатъчно съ сръдства, добити отъ редовността
и заинтересоваността на г. г. членоветъ да изплащатъ редовно внос-
китъ си, съ исклучение на нѣкой, добити казвамъ, още и отъ труда
на членоветъ, които сж полагали при разни случай, помощта на
нашия почетенъ прѣдседатель Н. В. Царя, който благоволи да испрати
500 лева и други 100 лева за бала и отъ търнов. гр. община, при
това можа да кажа, че дружеството е правило разходи най необхо-
дими, като винаги е било пестеливо.

Дружеството ни ще може да вирѣ дълго врѣме само ако нас-
тоятелството и членоветъ му сж заинтересовани и иматъ при сърдце
мисията му, като не скѣпятъ своето врѣме и трудъ за неговитъ нужди,
ккто не сж ги скѣпили до сега.

Като поднасяме на одобряние годишния си отчетъ прѣдъ днешното събрание, който заедно съ тоя на касиера ни съставлява едно цѣло, изказваме горещото си желание: *дружеството ни въ всичката си досегашна дѣйность и подпора въ обществото, постоянно да закрѣпва въ прѣдначертаната си цѣль наирѣдка на българската туристика.*

Прѣдседателъ: *Г. Козаровъ.*

За секретаръ: *С. Атанасовъ.*

Бѣловски клонъ „Юндола“.

Въ началото на годината настоятелството започна своитѣ дѣйствия въ составъ: прѣдседателъ, *Хр. Ив. Рибаровъ*; подпрѣдседателъ, *Михалъ М. Мизовъ*; секретаръ, *Атанасъ Георгиевъ*; касиеръ, *Атанасъ Константиновъ*; домакинъ, *Атанасъ Цвѣтановъ* и членове: *Илья М. Иловъ* и *Славчо Николовъ*. На 31-й януарий 1910 г., по спучай заминаването за войникъ секретаря Атанасъ Георгиевъ, избра се за секретаръ подпрѣдседателя *Михалъ М. Мизовъ*, а за подпрѣдседателъ се избра *Георги Костадиновъ*. На 14-й септемврий 1910 г., по случай заминаването на подпрѣдседателя *Георги Константиновъ* за Германия, за подпрѣдседателъ се избра дружествения членъ *Стоянъ Г. Миковъ*.

Въ началото на годината дружеството е имало 13 души редовни членове. Прѣзъ годината сж се записали нови седемъ души, а сж напуснали петъ души. Повечето отъ членоветѣ сж нередовни въ изплащането на членскитѣ си вноски, което много пречи за наирѣдка на дружеството.

Настоятелството е имало прѣзъ годината петъ редовни и осемъ извънредни събрания.

Държа се една сказка отъ г-нъ Н. Ион. Властикинъ върху „значението и ползата отъ туризма“. Дадоха се грѣзъ годината три вечеринки, разигра се една лотария и се даде едно градинско увеселение, по случай патрония празникъ на дружеството. Направени сж прѣзъ годината четири излети, отъ които единъ заедно съ софийскитѣ и долно-бански туристи до мѣнастиря »Св. Петъръ« и Т.-Пазарджикъ. Първиятъ излетъ бѣше до мѣнастиря »Св. Спасъ« и бѣше посѣтенъ отъ 17 души членове; втория—до Сестримския водопадъ и бѣше посѣтенъ отъ 12 души членове; третия—до мѣнастиря »Св. Петъръ« и Т.-Пазарджикъ и бѣше посѣтенъ отъ 12 души членове и 4 души гости; четвъртия—до »Юндола«—Лжжене—Алабакъ—Бѣлово и бѣше посѣтенъ отъ 8 души членове.

Прѣзъ годината е постѣпило приходъ :

1) Отъ членски вноски	лв.	65'00	
2) „ записенъ вносъ (значки).	„	56'00	
3) „ волни пожертвувания	„	16'30	
4) „ вечеринки и увеселения,	„	168'45	
5) „ наемъ на д-ствена сѣбна	„	10'00	
6) „ разни	„	3'00	318'75

Направено е разходъ :

1) За 25% отъ чл. вноски въ Централното Настоятелство въ София.	лв.	9'00	
2) За значки.	„	62'00	
3) „ направа дружествена сѣбна	„	58'75	
4) „ канцеларски, наемъ и други.	„	38'15	
5) Запасенъ фондъ, която сума е внесена въ Сп. каса, срѣщу д-ствена спестовна книжка № 286,150	лв.	100'00	267'90

Наличностъ у касиера лв. 50'85
която сума ще се прѣдаде на новоизбрания касиеръ.

Спестовната книжка се съхранява отъ касиера на дружеството. Дружеството си има собствена подвижна сѣбна, на която стойността възлиза на 150 лева.

Дружеството не е правило никакви разкопи по-причина, че не разполага съ достатъчно срѣдства.

За секретаръ : *Д. Н. Хайтовъ.*

Прѣдседателъ : *Хр. Рибаревъ.*

Д-ръ Иос. Пата.

Между Лужичкитѣ сърби.

Не на всички ни е възможно съ собственитѣ си очи да надникнемъ крайнинитѣ на нашитѣ братя славяни : да се насладимъ отъ прѣлѣститѣ на югославянскитѣ земи, като посѣтимъ очарователната Постойнска пещера въ Словинската покраина ; или да отидемъ съ Голя въ Украйна и, прѣспивайки въ украинскитѣ кѣщи, да се посѣ-

Нѣмамъ намѣрение да давамъ тужъ никакъвъ пжтеводителъ за страната на Лужичкитѣ сърби въ Саксония и Пруссия, а искамъ само да обърна вниманието ви на този край и да ви подготви за единъ излетъ до тамъ. Както много пжти е казвано, туристиката е най-важното срѣдство за опознаването на която и да било страна и на хората ѝ това сжшото важи и за славянскитѣ страни, кждѣто туристиката става главенъ факторъ за разрѣшенето на славянската взаимностъ. А гостуването между Лужичкитѣ сърби има и друго значение. Всеко посѣщение отъ братскитѣ славянски полета може да засили народното съзнание у тая отслабнала и увѣхнала нѣкога толкова зелена и свѣжа, славянска вѣтвичка. Слѣдователно, не само да опознаемъ братския намъ славянски кметъ, дѣйността и сждбата на когото ни сж така близки, но сжщеврѣменно да подкрѣпимъ неговата национална борба, която води той съ нѣмцитѣ.

Тия мисли на г. Пата сж ни ръководили, като рѣшихме напечатването на настоящата статия въ нашето списание. Съ това ние пристъпваме къмъ изпълнение рѣшението на миналогодишния славянски съборъ въ София.

тятъ рускитѣ пещери, бѣлокаменната матушка Москва; или полския Wawel — всичко това оставя на вѣки неизгладими впечатления — още повече пъкъ, трѣбва да посѣтимъ страната, кждѣто славянската рѣчь се е намалила, страната на потисничеството и кждѣто славянскиятъ духъ само скритомъ живѣе — а може би и никакъ не живѣе — само прѣживѣва. Тамъ именно искамъ да ви заведа.

Искамъ да ви заведа поне духомъ и за минута на крайбрѣжието на славянската Спрева, въ оня край, кждѣто сж ходили най-идеалнитѣ славяни, нашия безсмъртенъ пѣвецъ Иванъ Коларъ¹⁾, кждѣто е изслѣдвалъ славянскитѣ кменове, и плакалъ надъ захождането на нѣкога така силни и славни Елбски славяни, отъ които сж останали само *Лужичкитѣ сърби*. Е добръ, нека духовно литнемъ прѣзъ лужичкитѣ планини, разположени на сѣверъ отъ нашата земя, въ Саксония и Пруссия — въ нѣмскитѣ земи — кждѣто и до сега живѣе единъ отъ нашитѣ славянски брата Лужичкитѣ сърби. Тамъ живѣятъ на не голѣмо пространство останкитѣ на бившитѣ Елбски славяни, сега най-малкия славянски народъ, който наброява до 150,000 души, който прѣзъ 1319—1635 принадлежалъ на чешката корона, и чудно е, какъ е било възможно, прѣзъ цѣлото това врѣме, да запази своята национална индивидуалность и своитѣ народни обичаи. Прѣди врѣме сърбитѣ се раздѣляли на двѣ области: *Горни Лужичъ* подъ Саксония и Пруссия и *Долни Лужичъ*, подъ Пруссия, което разпокъсване окончателно било прокарано прѣзъ 1815 г. въ Виенския конгресъ. До това врѣме, па и послѣ, историята на лужичанитѣ е непрѣкъсната вълна, непрѣстана борба между славянството и нѣмцитѣ: прѣдъ нашитѣ очи още мачка това поганско плѣме лужичанитѣ. Тѣ сж живѣли чакъ до VI столѣтие свой самостоятеленъ животъ, когато наведнажъ дохажда нѣмската вълна, силенъ ударъ, противъ която раздѣлениѣ Елбци напраздно сж се бранили и сами, съ своята незговорность, си изкопали гроба. Въ XII столѣтие виждаме вече свободния нѣкога лужичанъ, какъ трѣбвало да отстъпи на нѣмцитѣ. Тѣхната земя прѣминава въ чужди, неприятелски рѣцѣ, напраздно трѣсѣйки помощъ у другитѣ славяни, у поляцитѣ, които ги охранявали нѣколко врѣме, напраздно съединена къмъ чешката корона, нѣмщината полека, но сигурно, изпѣждала славянския духъ и прѣтопявала лужичанитѣ, споредъ волята си. Най-напрѣдъ ги направили католици, но щомъ като настѣпила реформацията на Лютера, лужичанитѣ трѣбвало да станатъ негови послѣдователи и въ XVI столѣтие, макаръ че били останали незначително число, 15 хиляди души, въ околността на Будишина въ саксонско Горно Лужичко, всички станали лютерани. А отъ нѣкогашнитѣ земи, които сж заемали несравнено по-голѣмо пространство отъ колкото днесъ, останали само днешнитѣ, които само го наподобяватъ.

Духовниятъ и главенъ центъръ на днешния лужички животъ е Будишинъ въ Саксония, старъ градъ отъ X столѣтие, имайки днесъ повече отъ 30,000 жители, повче нѣмци, само около 4000 жители лужичани. Нека направимъ, тамъ излетъ. Лѣтейки нека погледнемъ

1) Писателъ и борецъ за чешката свобода.

на лужичките планини, първа която ще ни забърка е Ойбинъ и послѣ вече собственитѣ лужички планини: Бѣлия Богъ, Черния Богъ, Прашичъ, Любинъ, лужичкия Бланикъ — а сега пѣши до Будшинъ, за който дълго врѣме нѣма никакви признаци че съществува. Приближавиме се къмъ него постепенно, но безъ да го виждаме — внезапно пѣтя, като че ли се свършва, прави стремително прѣчупване на долу и прѣдъ насъ се отваря кутловина, въ която на скалитѣ е кацналъ Будишинъ. Будишинъ е пѣленъ съ древни кули и кулички и неговитѣ стари укрѣпления, заобиколени долу съ тихата Спрева, естественъ ровъ, цѣлъ редъ паметници на древното зидарство, които разправятъ за отдавна прѣминали врѣмена и които прѣдаватъ на града особенъ блѣсъкъ: градътъ е старъ, стоящъ на скали прѣдъ плодороденъ край, на югъ и западъ прорѣзанъ съ гористи лужички планини; по причина на многобройнитѣ кули нарѣченъ „градъ на кулитѣ“, съ древната постройка Олденбургъ отъ X столѣтие, въ която сж стояли сжщо и чешки управници — всичко това е запазено и до днесъ безъ измѣнение. Съ благоговѣние прѣживяваме врѣмената, когато лужичанитѣ сж се борили противъ чужденцитѣ; спомнуваме си сжщо врѣмето, когато по заповѣдъ на нѣмцитѣ е трѣбвало да се прѣдпазватъ и отъ славянитѣ въ XV столѣтие, когато Будишинъ е билъ заобиколенъ отъ Хусититѣ и като че ли виждаме лужичкия станъ, който въ XVII столѣтие отказалъ да се покори на Фердинандъ II, за което билъ обсаденъ отъ саксонския курфирстъ Иванъ Георги I, отъ когото и били надвити и покорени. Тогава на лужичанитѣ била отнета и послѣдната надежда за самостоятелностъ — въ 1635 год. сж били окончателно откъснати отъ чешката и присъединили къмъ нѣмската корона.

Разгледваме сега древния градъ Олденбургъ и ни се струва, че отъ тамъ излизатъ чешкитѣ господари и велможи, съ тѣхъ заедно и лужичкитѣ началници, така наричани „Фойтове“, които сж били избирани, а отъ прозорцитѣ се усмива още дѣвойчино лице, като послѣденъ поздравъ, както въ оная лужичка приказка, споредъ която единъ чешки велможа билъ дошелъ за лужичката Пенелка.

Разгледваме и други Будишински паметници: посѣщаваме лужичката евангелическа черква, разгледваме подробноститѣ ѝ, кждѣто до щерната се прдължава храмъ „Св. Михаилъ“; разглеждаме отъ всички страни Будишинъ, отъ всѣкъждѣ той е прѣкрасенъ и съ почитание се приближаваме най-послѣ къмъ древнитѣ постройки на храмъ „Св. Никола“, въ който сж и старитѣ, нарѣчени „Св. Николоски“, гробища. Тукъ почива най-великия народенъ будителъ и работникъ на горно-лужичкитѣ сърби Михаилъ Горникъ. Да надникнемъ още въ интересния храмъ на Св. Петъръ отъ XV столѣтие, първоначално католически, но отпослѣ реформацията го направила сжщо и евангелически, така че сега половината отъ него е католически и половината евангелически, по сжщия начинъ разглеждаме и останалитѣ цѣлъ редъ паметници. Разглеждаме съ нѣмо почитание тоя свидѣтель на бивалата лужичка самостоятелностъ, която вече вѣроятно никога нѣма да се доживѣе и мислитѣ ни се носатъ къмъ думитѣ на първия лужички поетъ Чишински: „Поздравъ тебе непобѣдими стари Граде! Макарь да си

треперяль, когато сърбитѣ на франкитѣ противостояли въ бой и смъртно боленъ, когато си пилъ собствената си кръвъ, но още гордо стоишѣ, на сърбитѣ скалисто гнѣздо! Макарь чужденеца рушилъ твоитѣ зидове, въ развалини жалки синоветѣ ти мачкаль, варварина, въ кървавѣ зной: все пакъ сръбскитѣ сърдца по лужича двоенъ още биятъ, — тѣхнитѣ застъпничества сж общи. Чуй гласътъ на миналитѣ вѣкове, който въ тъмнината врѣмето губи. Стой здраво, свидѣтель на сръбството, което около тебе страда, нека славата стара, отъ тебе се не отдѣла! Здравое стой, сръбски страже, гледай нашето положение, и брани се, никой вихъръ да те не прѣмахне — бжди ясна звѣзда на падащия отъ умора сръбинъ . . .“

А лужичкия сръбинъ има нужда отъ ясна звѣзда въ всѣко врѣме прѣзъ своя народенъ животъ. Отъ момента, когато се е срѣщналъ съ нѣмеца, неговия животъ е билъ постоянно въ борба между живота и смърта, и, безъ да се гледа на неговата политическа несамостоятелностъ, когато прѣминавалъ отъ единъ къмъ другъ владѣтель, до като най-послѣ трѣбвало постоянно да останае подъ нѣмско владичество, лужичкия сръбинъ трѣбвало стѣпка по стѣпка да отстъпва и защитава своята народностъ. На нѣмцитѣ всичко послужило за инструментъ на понѣмчване — църквата, училището, учрѣжденията — всичко! Ако можеше да станете най-великия лужичанъ Михаилъ Горникъ отъ своето спокойно легло на „Св. Никола“, тоя Михаилъ Горникъ, който отправяше умоляющъ гласъ къмъ насъ Чехитѣ, да не напускаме най-малкия славянски братъ, колко много и какво ли не би ни разправилъ и открилъ. (Слѣдва).

Прѣвелъ Н. Вѣлевъ.

Дружественъ животъ.

До настоятелството на пловдивския клонъ. Централното настоятелство моли настоятелството на пловдивския клонъ, веднага да опакова добръ изложенитѣ картини на събора и му ги изпрати. Картинитѣ сж цѣностъ за дружеството и прѣстѣпление ще бжде спрѣмо туристическото дѣло, ако по немарливостъ, тия хубави картини се развалятъ

Откриване Паметника на Алеко Константиновъ въ Свищовъ На 9 октомври се откри паметника-бюстъ на пионера на туристиката у насъ, Алеко Константиновъ. Отъ страна на дружеството на това тържество бѣ делегиранъ софійския туристъ Д. Ганевъ, на когото бѣ възложено сжщо

да положи на паметника и купения отъ дружеството вѣнeczъ. Пловдивския клонъ сжщо е билъ прѣдставяванъ отъ своя туристъ Н. Василевъ. За откриването на паметника и станалитѣ по случая тържества, помѣстаме въ днешния брой на списанието изложнието на Д. Ганевъ.

Туристическа Хижа. Търновскиятъ клонъ усилено работи за да може тази есенъ да се покрее строящата се вече на „Хисаря“ хижа. За набавяне срѣдства той се е обърналъ за помощъ къмъ разни лица и учрѣждения. Нашия отличенъ другаръ, търновски туристъ, архитектъ Козаровъ е подарилъ марсидеки керемиди, нужни за цѣлия покривъ на хижата.

Татаръ-Пазарджиския клонъ. Настоятелството на Татаръ пазарджиския клонъ е нрѣтърпѣло измѣнение. Досегашниятъ касиеръ г. Ю. Москона си е подалъ оставката по нѣмане врѣме да изпълнява тази длъжностъ и на негово мѣсто е избранъ г. Атанасъ Вѣтрениски. Сжщо члена отъ контролната комисия г. Б. Юрдановъ, е замѣненъ съ г. Димитъръ Ангеловъ.

Излети. Прѣвъ послѣдните три мѣсеци Пазарджиския Клонъ е на-

правилъ слѣдните излети: на 10 юли излетъ до с. Дебращица и „Добра вода“. Участвували 6 души. На 22 септември до с. с. Перущица Устина и Кричимъ. участвували 10 души. При тоя излетъ сж били направени нѣколко фотографически снимки на старини и исторически бѣлѣжитости.

Другарска срѣща. На 4 Ноември т. г. Софийския клонъ урежда сѣмейна вечеринка за своите членове. Всѣки членъ може да доведе съ себе си и гости.

Разни.

Премирани туристски. Много жени сж си извоювали вече една значителна слава на алпинисти. Въ Ню-Йоркъ не отдавна сж прѣмирани двѣ млади жени които, като алпинисти, сж извършили пътувания, които до сега нито единъ мъжъ не е извършилъ. Това извънредно пътешествие сж извършили сестритѣ Анжело-испанки. Тѣ се тренирали дълги години, защото си турили за цѣль да се възкачатъ на планината Цитлатепетлъ. Миналото лѣто тѣ сж се почувствували вече готови да прѣодолѣятъ всички опасности на възкачванието, и се рѣшили да изпълнятъ намѣрението си и то безъ водачъ. До една височина отъ 4000 метра, температура е била тѣрпима, послѣ, обаче, студътъ почналъ да става застрашителенъ, но двѣтѣ алпинистки упорито сж прѣслѣдвали цѣльта си. Тѣ се качвали 4 часа при силни снѣжни бури. Въздуха билъ леденостуденъ и ясенъ. Слнчевата свѣтлина се чупила на хиляди хубави краски, понеже всѣка парна частица замръзвала и образувала малки ледени кристали. Дамитѣ виждали фактически какъ дѣхътъ отъ технитѣ устни се прѣвръщаль въ снѣжни кристали. Слѣдъ като снѣж-

ната буря се била вече оталожила, прѣдъ тѣхъ се прѣдставила величествена гледка, която възнаградила прѣтърпениетѣ трудности на възкачването. Ала, тя не продължила дълго врѣме. Слнцето скоро потънало въ долината и нощта настѣпила. Двѣтѣ жени даже неможели и да помислятъ за слизане. Тѣ си изровили въ снѣга една дупка въ която прѣкарали нощта съ малката надежда, че тѣ ще достигнатъ живи до долината. Притиснати една до друга, добръ обвити съ дрѣхитѣ си, чакали настѣпването на сутринята. Съ пукването на зората тѣ се спуснали надолу по пѣтя и благополучно пристигнали въ селото. Тамъ тѣ били посрѣщнати съ голѣмо въодушевление и дружеството на алпиниститѣ възнаградило това смѣло възкачване съ опрѣдѣлената премия отъ 10,000 долара, която до тогава не е била получена ни отъ една жена, па даже, такова възкачване до тогава не е било извършено и отъ мъжъ. Двѣтѣ жени сж извършили възкачването и слизането въ мъжки дрѣхи, понеже и най-удобната и лека рокля имъ прѣчила при възкачването.

Прѣвелъ Вечаръ.

ОТВАРЯ СЕ ПОДПИСКА

за IX-та годишнина на народоучното мѣсечно и илюстрирано
с писан и е

„РОДОПСКИ НАПРѢДЪКЪ“.

Отъ 1-й Септемврий 1911 год. започва IX-та годишнина и прѣзъ 1911/1912 учебна година ще излиза както и до сега всѣки мѣсець, освѣнъ Юлий и Августъ. «Родопски напрѣдъкъ» и за напрѣдъ си остава чисто народоучно (етнографско) списание, специално за все-странното изучаване на Одринско и Родопитѣ. «Родопски Напрѣдъкъ» ще продължава да дава нови:

I. Езикови материяли и изслѣдвания отъ непознати за науката бъл-гарски и помашки покраини изъ Родопитѣ и Одринско; II. За-кжглени научни монографии върху отдѣлни въпроси изъ бита, обичаитѣ, обичайно право, народното творчество, историята, географията и пр. и пр. на споменатитѣ български области; III. Пътешествия съ огледъ върху рѣдкитѣ природни красоти изъ Родопитѣ, обществения животъ на по-краини и села, етнографията, политика, горското дѣло, съобщения и пр.; IV. Вѣсти изъ Одринско и Родопитѣ върху повседневния политически, стопанственъ, общественъ, черковно-училищенъ и култу-ренъ животъ на българскитѣ поселения; V. Книжовенъ отдѣлъ, въ който ще се даватъ оцѣнки на издания и статии прѣдимно имеючи ин-тересъ за Одринско и Родопитѣ и за славянската етнография въобще; VI. Малки вѣсти, въ които ще се отбѣлѣзватъ всички яв-ления, начинания и книжовни и научни трудове по фолклора, историята, археологията и славистиката въобще изъ всички славянски страни; VII. Народни умотворения (обичаи, прѣдания, приказки, пословици, гатанки, повѣрия, баяния, народни клетви, благословии, съנותълкувания правни народни обичаии и пр. пр.), необнародвани до сега и още неизвѣстни въ нароукуата; VIII. Отборъ илюстрации на рѣдки природни хубости, типове старини, носии, народни сборове и пр. и пр. имеючи каква и да е свързка съ народонауката и въобще изучивнето на Одринско и Родопитѣ. Съ тая си програма «Родопски Напрѣдъкъ» се явава единствено по рода си българско народонаучно списание, цѣн-ността и полезността на което добрѣ сж оцѣнени отъ много видни прѣдставители на науката въ славянския ученъ свѣтъ прѣзъ досега-ното му осемъ годишно сществуване.

«Родопски Напрѣдъкъ» е добро помагало за всички учещи се въ българскитѣ пѣлни и не пѣлни срѣдни учебни заведения, а особено за г-да прѣподавателитѣ по отечествена георграфия, исто-рия и литература досежно Родопитѣ и Одринско. Такъвъ е той за нашитѣ г-да офицери, подофицери и войнишки читални.

ГОДИШНАТА ЦѢНА

и за напрѣдъ си остава 4 лева въ България, 1 бѣло меджидие въ Тур-ция и 6 франка въ чужбина.

Адресъ: редакторъ-издатель Ст. Н. Шишковъ, учителъ въ Пловдивъ, Bulgarie. Улица «Дюстабановъ» № 29.